

PM - Bedömning av påverkan på spridningssamband och naturvärden

Detaljplan för kv. Bremen och Smedsbacken

Rev. 2024-11-12

Uppdragsansvarig: Pernilla Troberg
Medverkande: Lina Lundström

Innehåll

1	Bakgrund	3
2	Områdesbeskrivning	4
2.1	Områdets naturmiljöer	4
2.2	Genomförd naturvärdesbedömning och inventering	5
2.3	Nationalstadsparken	10
2.4	Stockholms habitatnätverk för eksamband	11
3	Nulägesanalys av planområdets ädelskogssamband	12
4	Detaljplanens påverkan på spridningssamband och naturvärden	14
4.1	Allmänt om områdets förutsättningar och känslighet	14
4.2	Detaljplanens påverkan på övergripande spridningssamband (ädellövskog)	15
5	Samlad bedömning	19
5.1	Påverkan på naturvärden och övergripande ädellövskogssamband (ek)	19
5.2	Påverkan på Nationalstadsparken	20
5.3	Påverkan avseende artskydd	21
6	Förslag till stärkande åtgärder	22
7	Referenser	23

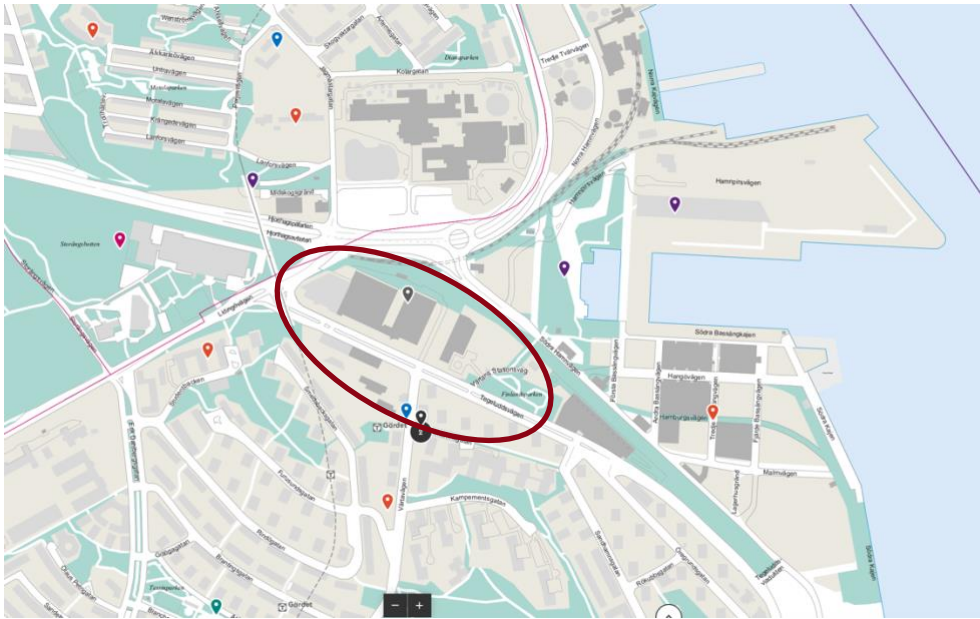
Bilaga 1 - Konnektivitetsanalys / PM ädelskogssamband
Tegeluddsvägen m.fl.

Bilaga 2 – NVI / Finlandsparken med omgivningar

Bilaga 3 – Häckfågelinventering / Finlandsparken med omgivningar

1 Bakgrund

Ett flertal fastighetsägare längs Tegeluddsvägen står inför stundande utveckling av respektive fastigheter, på kort eller lång sikt. Svenska Handelsbanken AB fick i december 2019 positivt planbesked avseende planändring för fastigheten Smedsbacken 25. Detaljplanen omfattar utöver Smedsbacken 25, Tegeluddsvägens västra del, sträckningen Lidingövägen – Finlandsparken, samt kvarteret Bremen, där SBB Norden AB, Vasakronan AB och Humlegården Fastigheter AB är fastighetsägare.

Den röda ringen i bilden ovan visar ungefär var på Gärdet planområdet ligger.

Detaljplanen syftar till att skapa förutsättningar för en förändring av den västra delen kring Tegeluddsvägen. Från ett industri- och verksamhetsområde till en vital stadsmiljö med rörelse under en större del av dygnet. Detta genom ett mer funktionsblandat innehåll med fler kontor, cirka 300 bostäder, hotell och centrumändamål. Under detaljplaneprocessen har området delats upp i två etapper och detaljplaner där denna utredning dock har tittat på helheten som den såg ut i april 2023 och sedan fokuserat på Smedsbacken 25 med tillhörande samfällighet (S34:2).

Merparten av området är redan i dag ianspråktaget och hårdgjort. Den södra delen av planområdet, som i dag är grönmark, föreslås inte bebyggas. Ett annat syfte med detaljplanen är att koppla samman området kring Tegeluddsvägen med Norra Djurgårdsstaden, Gärdet och övriga innerstaden. Kvarteret Valparaiso som ingår i stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden ligger direkt angränsande till det aktuella planområdet.

Planområdet angränsar till Nationalstadsparken inom kv. Smedsbacken och ingår i spridningsvägen för flora och fauna mellan Norra och Södra Djurgården. Det ekologiska samspelet mellan naturmiljöer vid Gärdets bebyggelseområde och intilliggande natur är därför av särskild betydelse. Att skydda dagens värden har därför hög prioritet.

2 Områdesbeskrivning

Architectural site plan for Smidsbacken 25. The plan shows the building layout, including the main building (SMEDSBACKEN 25) and the BP-HUSET. The plan is divided into sections labeled VII, VIII, and IX. The building is situated on a plot bounded by Sandhamnsgatan to the south and Västergatan to the east. The plan includes landscaping details such as trees and paths. The scale is 1:1000 (A3).

2.1 Områdets naturmiljöer

Områdets ekmiljöer har tidigare kända naturvärden, bland annat baserat på trädens höga ålder och storlek, förekomst av hålträd, mulm etcetera. Ett flertal analyser har visat på områdets funktion som del av ekologiska spridnings-samband, bland annat Stockholms habitatnätverk för eklevande insekter och analys av regionala samband för ek. Nationalstadsparken och angränsande ekmiljöer har en viktig funktion för ek- och ädellövträdsmiljöer, även ur ett länsperspektiv.

Planområdets läge i förhållande till Nationalstadsparken.

2.2 Genomförd naturvärdesbedömning och inventering

Naturvärdesbedömning

Under vår och sommar 2022 genomförde Adoxa Naturvård en naturvärdesinventering – NVI inkl. naturvärdesbedömning i Finlandsparken och längs Tegeluddsvägen intill Värtahamnen i Stockholms kommun.

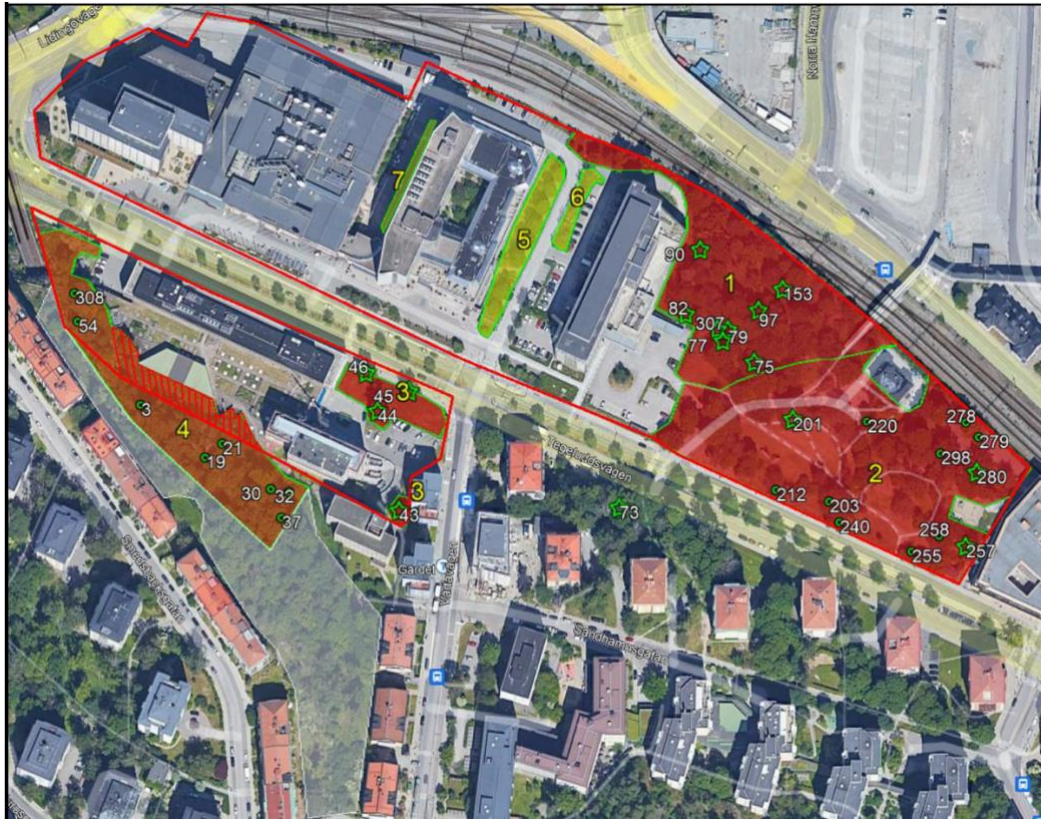
Naturen inom planområdet består av fragmenterade lövskogsavsnitt, trädklädda parker, gräsmattor, alléer och solitära träd. Merparten av området består dock av byggnader, vägar och andra hårdgjorda ytor. Finlandsparken utgörs av en parkartad del i öster med välskötta gräsmattor och ett glest trädskikt. I nordost finns en lekplats med gungor, bollplank och en basketkorg. Den något vildare delen av parken i väster karakteriseras av ädellövskog med tätare, delvis mycket gammalt, trädskikt och ett friväxande tämligen gräs- och örtrikt fältskikt.

Inventeringsområdet inkluderar även en del av den stängslade slänten mellan bostadshusen på Smedsbacksgatan och Smedsbacken 25 (Handelsbankens hus) utmed Tegeluddsvägen. Även där dominerar ädellövträd men de är betydligt yngre än de i Finlandsparken och buskskiktet är tätare och mer artrikt.

Några av områdets mest iögonenfallande och värdefulla träd, fyra jätteeckar, växer solitärt i anslutning till Tegeluddsvägen och nedgången till Gärdets tunnelbanestation. Inventeringen visar att området är relativt artrikt och viktigt för den biologiska mångfalden lokalt och regionalt. Området ingår i ett av Stockholms kärnområden för ekar varför det även är av nationell betydelse. Artrik ängsvegetation, äldre träd med håligheter och träd med fågelbon förekommer frekvent. De grova ekarna är särskilt viktiga ur ett naturvårdsperspektiv och de har en viktig

funktion för eklevande organismers spridningsmöjligheter mellan Nationalstads- parkens norra och södra del.

Några småfåglar hävdar revir i området och tre arter fladdermöss bekräftades under inventeringen två kvällar i juli. Död ved och högstubbar förekommer dessutom i ädellövskogspartiet söder om Smedsbacken 25 samt i den vildvuxna västra delen av Finlandsparken.

NVI-karta för genomförd naturinventering, Adoxa naturvård 2022.

Teckenförklaring

- Rött - Klass 1. Naturvärdesobjekt med högst naturvärde (förekommer ej i detta område)
- Rött(transparent) – Klass 2. Naturvärdesobjekt med högt naturvärde, delområdesnummer
- Orange – Klass 3. Naturvärdesobjekt med påtagligt naturvärde
- Gult – Klass 4. Naturvärdesobjekt med visst naturvärde
- 37 Nummerade värdeelement och naturvårdsarter
- 82 Numererat jätteträd (stamdiametern > 1 m i brösthöjd)
- Röd streckat = Inventerad mark som är underbyggd
- Grådimmat = Icke inventerad ädellövskog
- Röd begränsningslinje = Inventeringsområdet

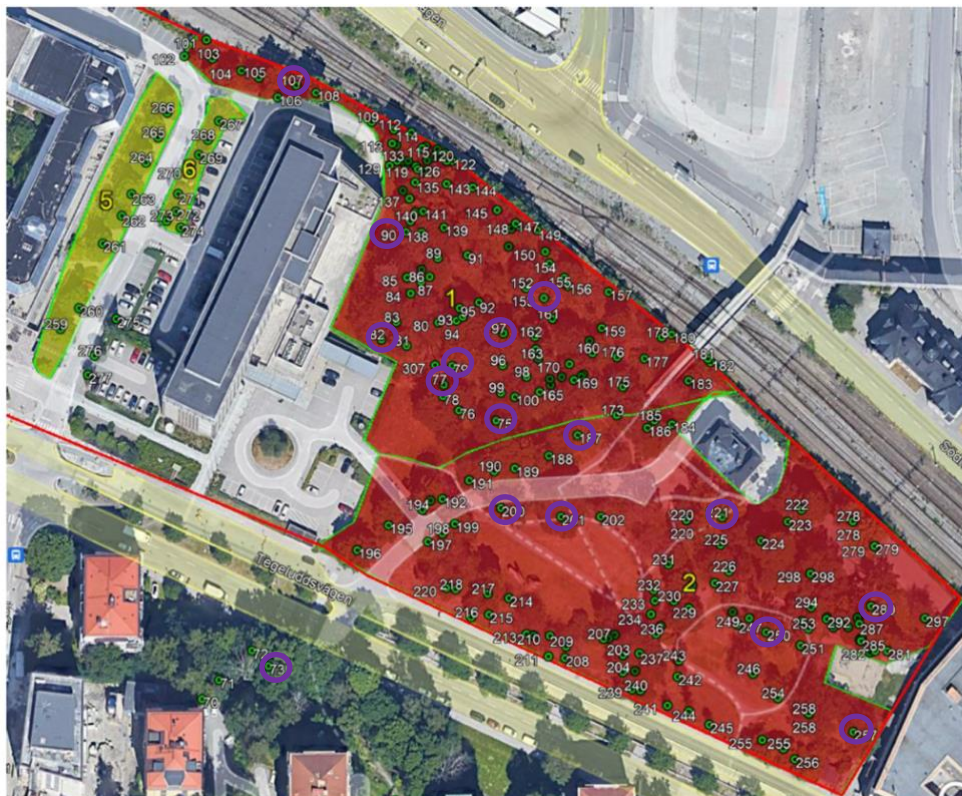
Särskilt skyddsvärda träd

Flera av områdets träd bedöms ha ”högt bevarandevärde”. De är yngre än de med ”mycket högt bevarandevärde” och deras värde består bland annat i att de kommer att fungera som så kallade ersättare eller framtidsråd när de äldre träden dör eller sågas ner av säkerhetsskäl. Genom att även bevara dessa träd ökar chanserna för ett långsiktigt upprätthållande av den biologiska mångfalden i området. Det gäller särskilt för områdets ekar.

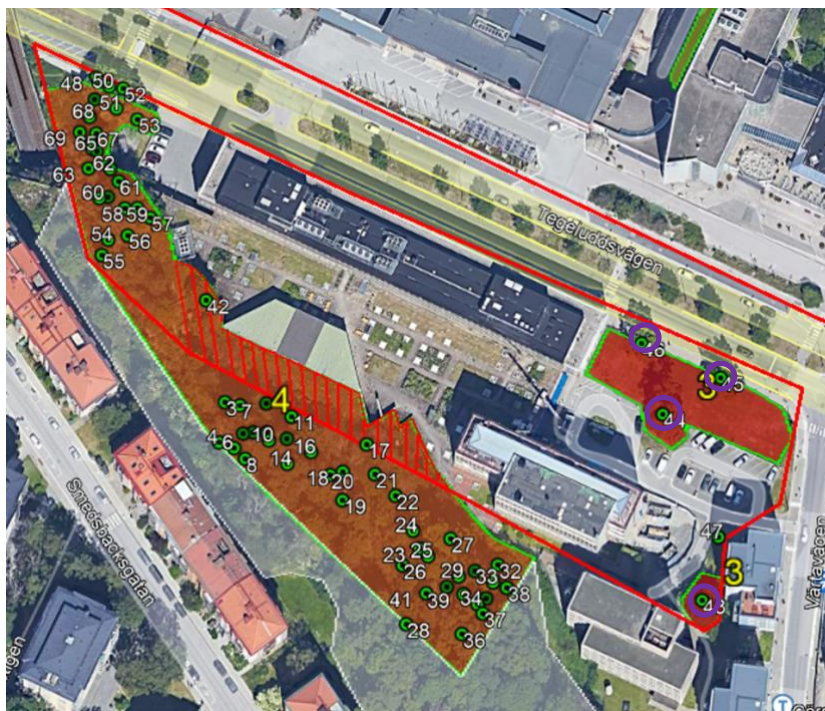
Flera bärande träd, det vill säga träd som har bär och skyltande blommor, bedöms också ha högt naturvärde eftersom de spelar en viktig roll som födokälla för insekter och fåglar.

Inom ramen för naturvärdesinventeringen inventerades och mättes också alla områdets träd in. 21 av områdets träd uppfyller Naturvårdsverkets definition på ”särskilt skyddsvärda träd”. Se karta med inmätta träd nedan. Lila markering anger de träd som är särskilt skyddsvärda. Alla särskilt skyddsvärda träd är ekar utom en alm och en lönn som båda har håligheter eller död ved.

Länsstyrelsens bedömning är att Särskilt Skyddsvärda träd omfattas av 12:6 samråd i Miljöbalken. Detta innebär att när man vill bedriva en verksamhet eller utföra en åtgärd som väsentligt skulle påverka ett särskilt skyddsvärt träd bör en anmälan göras till länsstyrelsen. En väsentlig påverkan innebär avverkning, toppkapning, kraftig beskärning, åtgärder som ger upphov till rotskador, m m.

Genomförd trädmätning inom området. Träd med lila ring är särskilt skyddsvärda träd enligt Naturvårdsverkets definition. Källa: Adoxa naturvård 2022.

Genomförd trädinventering inom området. Träd med lila ring är särskilt skyddsvärda träd enligt Naturvårdsverkets definition. Källa: Adoxa naturvård 2022.

Blandade bilder från området. Särskilt skyddsvärda gamla ekar framför Handelsbanken, kardinalfärgad rödbeck, vildvuxen artrik sluttning i söder. Bilder Adoxa AB och Iterio.

Alléer

Inom inventeringsområdet finns fyra alléer. Delområde 5 med tio lönnar, delområde 6 med sex medelålders vårtbjörkar, delområde 7 med 5 planterade lönnar samt allén utmed Tegelluddsvägen som utgörs av 33 askar. Alléerna hyser idag inte betydande naturvärden men de har naturvårdspotential och det är naturligtvis en fördel om de kan bevaras. Samtliga trädrader uppfyller kriterierna för biotopskyddad allé och det krävs dispens från det generella biotopskyddet om den planerade verksamheten riskerar att skada eller döda ett eller flera av träden.

Den långa ensidiga ask-allén i mitten av Tegelluddsvägen innefattar träd med en omkrets mellan 30 och 100 cm. Ask är en hotad art på grund av att den drabbats av en svampsjukdom (askskottsjuka) under de senaste decennierna. En allé med till synes friska askar får därmed ett extra naturvärde. Allén omfattas dessutom av det generella biotopskyddet.

Artskydd

Fladdermöss

Fladdermusinventeringen genomfördes under två sena kvällar i juli 2022 och visar att den trädklädda parken och ädellövskogen attraherar åtminstone tre fladdermusarter. Större brunfladdermus noterades ett fåtal gånger i området mellan de grövsta ekarna vid Handelsbanken i delområde 3 och den södra delen av delområde 1. Att tre olika fladdermusarter vistas i området visar att området erbjuder några grundläggande förutsättningar för fladdermöss. Här rör det sig främst om tillgång till insekter (föda), grova ihåliga träd för sommar- och eventuellt vinterviste samt eventuellt också lämpliga byggnader för vintervistelse. Det är viktigt att dessa förutsättningar bibehålls under och efter den planerade förändringen av inventeringsområdet.

Fåglar

En häckfågelinventering som genomfördes i Finlandsparken med omgivningarna under vår och försommar 2023. Inventeringen resulterade i att 34 fågelarter noterades. Elva arter noterades vid endast ett tillfälle eller som enbart överflygande. Av återstående 23 arter bedöms 19 arter häcka i området. För 4 arter måsfåglar är häckningssituationen osäker. De häckar inte i områdets träd- och gräsmark men några av dem häckar sannolikt på tak i och i nära anslutning till inventeringsområdet.

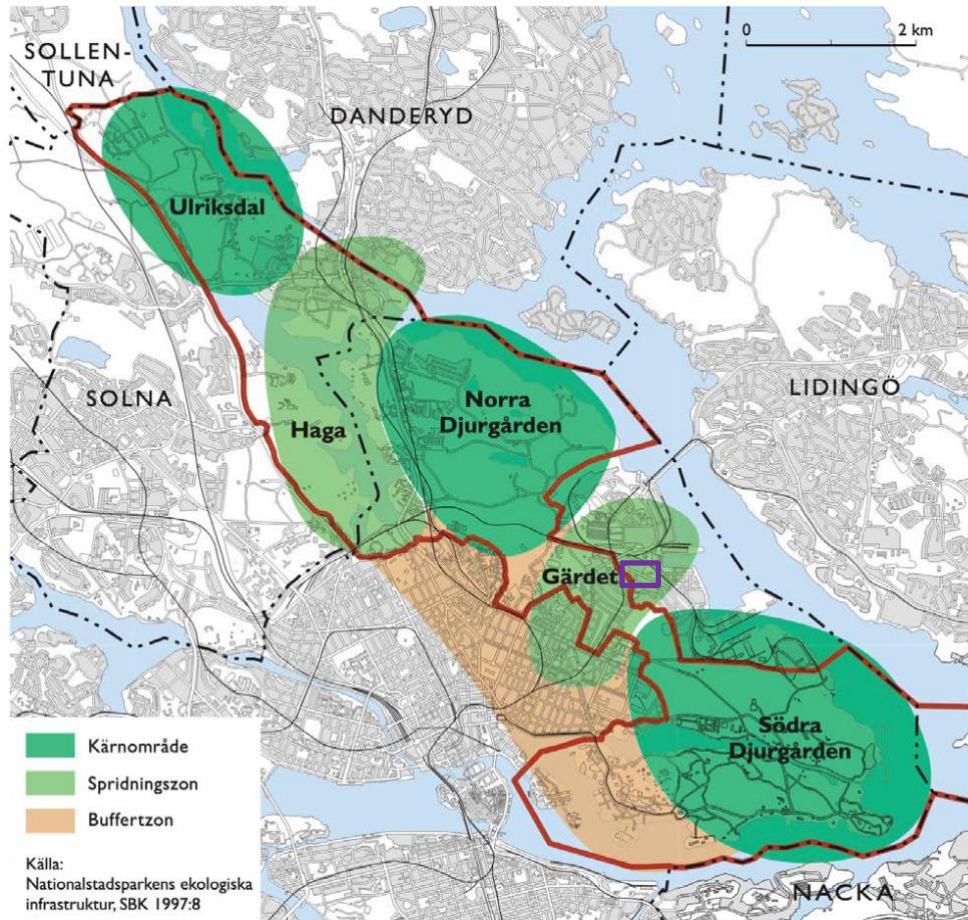
Antalet revir/ troliga häckningar i inventeringsområdet bedöms till ca 60 och varierar mellan olika arter från 1 till 10. Flest revir noterades för blåmes (10) talgoxe (9) kaja (6) koltrast (6) och ringduva (5). De tre förstnämnda är tydligt gynnade av områdets många hålträd som erbjuder utmärkta häckningsmöjligheter. Koltrast och ringduva är numer utpräglade stadsfåglar med förmåga att hitta häckningsmiljöer i de minsta parker och grönområden. Två rödlistade arter bedöms häcka i inventeringsområdet. Björktrast (NT) och ärtsångare (NT). Det är möjligt att de rödlistade måsfåglarna fiskmå (NT), gråtrut (VU), havstrut (VU) häckar på hustak i inventeringsområdet. Det samma gäller silltrut. Dessa häckningar bedöms kunna fortsätta trots exploateringsplanerna.

2.3 Nationalstadsparken

Aktuell detaljplan angränsar till Nationalstadsparken. Området Ulriksdal - Haga - Brunnsviken - Djurgården sedan år 1995 utgör Nationalstadspark av riksintresse. Inom Nationalstadsparken är det historiska landskapets natur- och kulturvärden skyddade från exploateringsåtgärder genom ett särskilt lagskydd i miljöbalkens 4 kap 7 §. Skyddet innebär också ett förbud mot åtgärder som vidtas utanför Nationalstadsparken men som kan påtagligt skada det historiska landskapets natur- och kulturvärden inom parken. Inom Nationalstadsparken utgör eklandskapet en särskilt skyddsvärd naturmiljö, med många arter knutna till sig.

Parken omfattas av en vård- och utvecklingsplan beslutad av Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen Stockholm 2012). Vårdplanen anger att: ”Gärdesstaden och Ladugårdsgärdet utgör en viktig spridningszon mellan Norra och Södra Djurgården. Under de senaste hundra åren har den dock successivt försvagats och är därför mycket sårbar för ytterligare förlust av naturmark. Denna smala midja är också beroende av dynamiken utanför parkens gräns. Norr och söder om detta område, finns ett stort antal grova ekar som förstärker eklandskapet och arternas spridningsmöjligheter”.

Planområdets träd kompletterar och förstärker Nationalstadsparkens mycket smala gröna korridor som sträcker sig mellan Vallhallavägen och Tegeluddsvägen. Gamla ekar och ersättningsträd (de något yngre ekarna) i Finlandsparken med omgivningarna kan spela en mycket viktig roll för många sällsynta naturvårdsarters överlevnad och för deras spridningsmöjligheter. Den starkt hotade bredbandade ekbarkbocken (EN) förekommer på några av sina få lokaler i Sverige både norr och söder om inventeringsområdet. Även den sårbara (VU) läderbaggen har lämpliga värdträd i Nationalstadsparken och i inventeringsområdet men arten saknas ännu i den här delen av Stockholm.

Nationalstadsparkens kärnområden, spridningszoner och buffertzoner. Planområdet ligger geografiskt där den lila rektangeln redovisas.

2.4 Stockholms habitatnätverk för eksamband

I stadsmiljöer och urbaniserade regioner ökar ständigt problematiken med fragmentering. I fragmenterade miljöer lever arter ofta i metapopulationer, dvs. en samling populationer som till viss del är sammankopplade med varandra genom spridning (Calluna 2021). Om livsmiljöers kvalitet försämras och avstånden ökar mellan populationer ökar risken för att arter kan dö ut.

Konnektivitet visar i vilken grad landskapet hänger ihop för en art eller grupp av arter. Begreppet är viktigt inom landskapsekologi och definieras som graden av sammankoppling mellan livsmiljöer dvs. hur sammankopplade eller isolerade de är i förhållande till varandra. Ju närmare livsmiljöerna med rätt förutsättningar av ekbestånd ligger varandra desto lättare är det för individer av en art att sprida sig mellan dem.

Habitatområdets storlek, biotopkvalitet och grad av isolering avgör om det är ett område som kan hålla livskraftiga populationer över lång tid. Populationer i små habitatområden är mer känsliga för att dö ut. Små habitatområden kan ibland återkoloniserar från kärnområdet om det finns fungerande spridningsvägar. Små habitatområden kan utgöra s.k. stepping stones, vilka fungerar som delar av spridningsvägar, som förbinder större habitatområden.

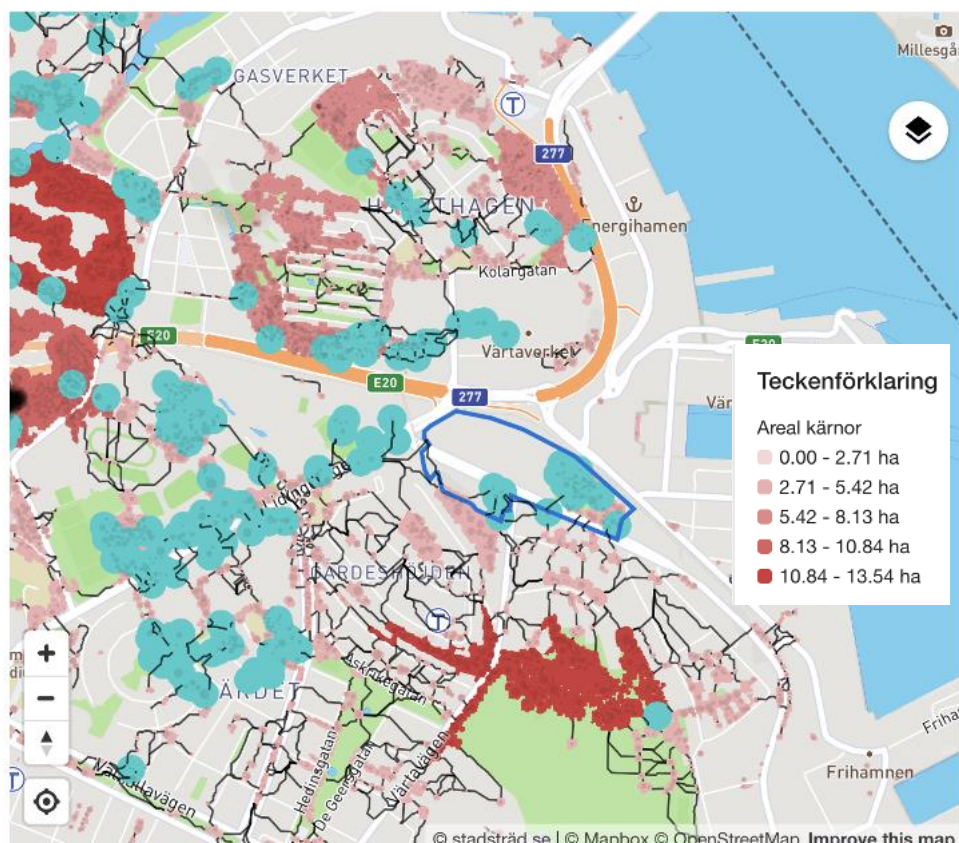
För att spridningen ska lyckas behövs fungerande spridningsvägar och avstånden till nästa livsmiljö får inte vara för långt. De stråk som binder samman habitatområden har funktion som spridningskorridorer. En habitatnätverksanalys visar utbredning och storlek på fokusartens habitatområden och i vilken grad landskapet hänger samman. Konceptet med fokusart handlar om att välja en art där analysen visar var det finns förutsättningar för fokusarten att leva och föröka sig och hur den kan sprida sig i landskapet. För att kunna bedöma konnektiviteten mellan olika ekområden har vedlevande insekter valts som fokusart.

3 Nulägesanalys av planområdets ädelskogssamband

Calluna har utfört en konnektivitetsanalys av detaljplaneområdet utifrån dess betydelse i ett ädelskogssammanhang (se bilaga 1 - PM ädelskogssamband, Calluna 2023). Resultatet presenteras som en utzoomad karta där detaljplaneområdet syns i ett större landskapligt sammanhang. I figuren nedan visas ädellövnätverk för nuläget. Ekar från Stockholms ekdatabas, ekar i utförd NVI samt Callunas ekinventering i Hjorthagskransen 2021 syns också i kartan för att belysa eksambandet. Ju mörkare färg på livsmiljöområdena desto större area. Fältinventerade ekar visas med stjärnsymboler och orange och bruna punkter. I detaljplanens östra del finns ett cirka 1,5 hektar stort ekområde (Finlandsparken) som innehåller 16 ekar enligt stadens ekdatabas. Det finns fyra mycket gamla jätteekar som växer solitärt i anslutning till Tegeluddsvägen och nedgången till Gärdets tunnelbanestation.

Områdets naturvärden beskrivs i den utförda NVI:n (Elmhag 2022). Området är så pass stort att en dynamik mellan olika åldersklasser av ekar kan finnas över tid. Området framträder som ett mindre men viktigt livsmiljöområde i det svaga sambandet mellan norra och södra Djurgården. E20 (Norra länken) utgör bred och starkt trafikerad väg som kan förmodas vara en kraftig barriär för de flesta ekinsekter vilket medför att avståndet mellan detaljplaneområdets ekområde i öster och ekarna i Hjorthagskransen blir längre än de ca 400 m som det är fågelvägen. Ett spridningsstråk går längs Storänggatan- Bobergsgatan till ekområden i Storängsbotten och åt nordväst in i Nationalstadsparken liksom åt nordost in till Hjorthagskransen.

Söder om detaljplaneområdet finns lamellhusbebyggelse där spridningslänkar går mellan husen söderut och skogsområdet vid Kampenentsbacken samt en svagare spridningslänk med ädellövsskog och ett antal medelålders ekar i skogsslänten inom Smedsbacken 25. Gärdet utgör en trädlös del som utgör ett svagt samband.

Kartbild som visar ädellövnätverk för nuläget. Kartbild som visar ädellövnätverk för nuläget. Ju mörkare färg på livsmiljöområdena desto större area. Jätteekar i ekdatabasen syns med blå punkter. Spridningslänkar är svarta linjer (Calluna 2023).

4 Detaljplanens påverkan på spridningssamband och naturvärden

4.1 Allmänt om områdets förutsättningar och känslighet

Trädmiljöerna inom framför allt den nordöstra delen av planområdet innehåller en hög andel av gamla träd, i några fall mycket gamla (några av jätteekarna är förmodligen 200 år eller mer). I de flesta fall är det just den höga åldern som medför att träden har de egenskaper som skapar de höga naturvärdena (exempelvis mulmhåligheter och en kontinuerlig tillgång till död ved). Förlusten av gamla träd, även av enstaka träd, är därför av tidsmässiga skäl mycket svåra att ersätta eftersom förlusten skapar ett lokalt kontinuitetsglapp på åtminstone ett sekel innan det eventuellt har vuxit upp några nya träd som kan börja på att få de egenskaper som har motsvarande värde för den vedlevande insektsfaunan.

Däri ligger en mycket stor del av trädmiljöernas känslighet för påverkan. För att säkra kontinuiteten även i framtiden är det dessutom avgörande att det finns nya träd som kan ta över som substrat åt insekter och andra organismer när de gamla träden dör i framtiden. Det är därför mycket viktigt att redan i dagsläget säkra en god tillgång på yngre och medelålders ekar (s.k. efterträdare) inom planområdet och inom näraliggande områden. Ett fåtal sådana efterträdare finns redan idag i området, och dessa har ett stort framtida värde. Insektsfaunan knuten till ek är i många fall beroende av solexponerade äggläggningssubstrat, vilket gör arterna känsliga för beskuggning. Ett av de största hoten mot arter knutna till gamla träd är att miljöerna växer igen, vilket leder till att träden skuggas. De beskogade områdena söder om Smedsbacken 25 och söder om Tegeluddsvägen i höjd med Finlandsparken, befinner sig under igenväxning idag, och insektsfaunan skulle i dessa delområden gynnas av att man öppnade upp så att de växande ekarna blev mer solexponerade.

Ytterligare en faktor är att höga byggnader kan skugga träden och därmed påverka insektsfaunan negativt. Därför är det viktigt att trädmiljöerna även i framtiden får stå öppet och solexponerade, vare sig skuggningen riskerar att orsakas av igenväxning eller av höga byggnader. En annan viktig faktor för den vedlevande insektsfaunan är en god tillgång på blommande buskar och träd, exempelvis slån, hagtorn och rönn. Många vedlevande insekter födosöker i blommor i sitt stadium som fullbildad insekt, där de utnyttjar nektar och i vissa fall pollen som energikälla. Även dessa födosöksmiljöer är känsliga för ökad beskuggning.

Samtliga befintliga gamla ekar, liksom andra värdebärande träd, inom planområdet sparas. Ny bebyggelse placeras på redan hårdgjord mark eller där marken idag är underbyggd. Ett generellt skyddsavstånd om 15 meter till de skyddsvärda ekarna från ny bebyggelse har tillämpats i placeringen av nya hus. Träd som tas ned är träd med lägre natur- och bevarandevärde som inte har några direkta kvaliteter i eksambandet. Dessa mer ordinära träd ersätts med nya planterade träd. Både skogsek och blommande träd kommer att planteras där förstärkning behövs.

Det finns en stark barriär norrut och mot nordväst i form av E20 (Norra länken) och Värtabanan som hindrar spridningsbegränsade skalbaggar. Även Värtaverket och större vegetationslösa parkeringsytor ingår i barriären.

4.2 Detaljplanens påverkan på övergripande spridningssamband (ädellovskog)

Calluna har utfört en konnektivitetsanalys av detaljplaneförslaget utifrån dess betydelse i ett ädelskogssammanhang (se bilaga 1 - PM ädelskogssamband, Calluna 2023). Detaljplanen ianspråktar till allra största delen redan exploaterad mark. Ingen ek i ekdatabasen eller utpekade i NVI'n tas i anspråk. Flera nya träd (lövträd i gatumiljö samt några nyplanterade ekar i anslutning till de gamla ekarna) tillkommer genom plantering. Dessa framträder inte i analysen som habitat men har bidragit till förbättring av lokala spridningsvägar.

Habitatpatchen i slutningen från Smedbacksgatan har minskats något genom att några träd utanför detaljplaneområdet men nära den nya byggnaden har tagits bort i analysen då de riskerar ligga för nära byggnad. Dessa är dock inga träd som framkommit som viktiga i eksambandet genom detaljplanens utredningar.

De nya husen som placerats främst på hårdgjorda ytor bedöms inte ge någon påtaglig försämring av spridningsmöjligheterna inom området. Starka flygare som t.ex. bredbandad ekbarkbock kan antagligen sprida sig mellan attraktiva ekar inom planområdet.

På nästa sida visas nulägesanalysen och analysen över detaljplaneförslaget ovan varandra.

Kartbilder över habitatnätverk för ädellöv och trivallöv med ädellövinslag med nulägesanalys (överst) och med scenario detaljplan (underst). Byggnader är totalbarriärer och visas i svart. Ju mörkare färg desto högre friktionstal. Vitt är friktionstal 1. Jätteeckar (samma som i nuläget) i ekdatabasen syns med blå punkter. Spridningslänkar är svarta linjer och har gulfärgats inom utredningsområdet för att synas bättre. Det lilamarkerade området i väster är ett område där fyra träd kartlagda med laserdata belägna strax utanför detaljplaneområdet men schematiska trädskrona mycket nära ny byggnad. Dessa fyra laserdata kartlagda träd har tagits bort i analysen vilket lett till en viss minskning av habitatpatchen. Detta ska endast ses som en indikation på att några träd kan finnas nära den nya byggnaden kan komma att påverkas. Träd i det lila området är inte ekar i ekdatabasen utan sannolikt andra yngre lövträd. Laserkartlagda träd kan vara både fler och färre i verkligheten. Vid jämförelse syns tydligt att kartbilderna är mycket snarlika, vilket betyder att konnektiviten inte försämras nämnvärt efter detaljplanens utbyggnad (Calluna 2023).

4.2.1 Påverkan av ny bebyggelse inom kv. Smedsbacken 25

Inom Smedsbacken 25 vid Handelsbanken i väster kommer de nya större byggnaden att medföra en minskning av det släpp som idag finns mellan byggnader och som utgör möjliga spridningsvägar mellan de gamla ekarna vid Handelsbanken och den nordöstvända skogsslänten vid Smedsbacksgatan. Några träd (dock ej ekar) kommer sannolikt behöva avverkas. Preliminär bedömning är att en yngre rönn, en yngre hägg samt 1–3 medelålders oxlar kommer behövas tas ned då de kommer för nära byggnaden. Samtliga träd är bärande och blommande träd. De ligger inom spridningssambandet mellan norra och södra Djurgården, dock utanför Nationalstadsparkens gräns. Inom denna del av området finns rikligt med blommande träd av samma sort. Nya ekar ska planteras i anslutning till de gamla ekarna i syfte att utöka och förstärka den ekbiotopen.

En låg paviljong planeras i hörnet Tegeluddsvägen/Värtavägen men byggnaden är så pass låg och föreslås ha grönt tak, vilket medför att den inte påverkar spridningsvägarna nämnvärt.

Påverkan på spridningssambandet i stort bedöms bli liten, både till följd av beskuggningen och förlusten av träd. De nya husen påverkar inte naturområdet till följd av beskuggning då det ligger norr om naturområdet. Den nya kontorsdelen närmast naturområdet kommer förses med biotoptak i syfte att skapa nya habitat för födosökande insekter och fåglar.

Föreslaget släpp mellan befintliga hus och det nya kontorshuset syftar till att bevara kontakten mellan områdets naturmiljöer och ekbestånden framför Handelsbanken och Finlandsparken. Dock innebär den längre kontorsbyggnaden att släppet mellan husen minskar och härmed att den visuella och fysiska kontakten mellan jätteekarna och ädellövsskogsområdet söder om huset försvagas något jämfört med idag, se jämförande analyskartor ovan där nuläge och planförslaget redovisas. Det är dock positivt att det mer öppna området med de befintliga jätteekarna framför Handelsbanken kommer att fortsätta hållas fritt och här föreslås plantering av nya skogsekar, som långsiktigt kan förstärka eksambandet.

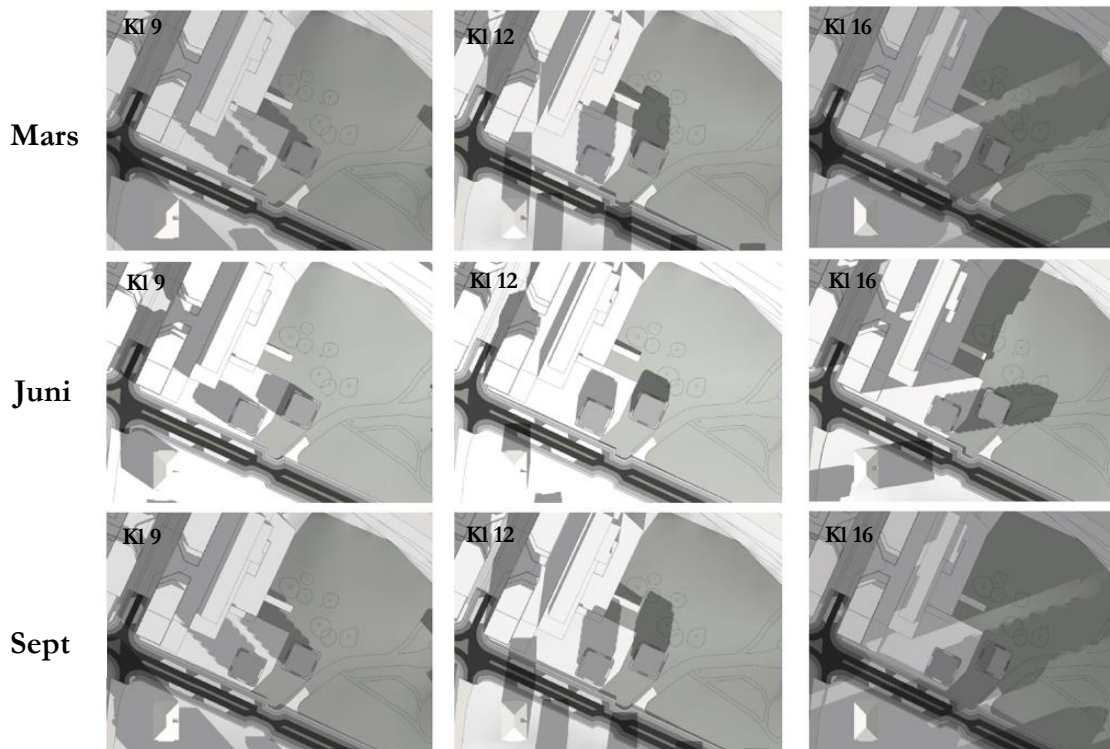
4.2.2 Föreslagen bebyggelse inom Bremen-kvarteren (Bremen 4)

Inom kv. Bremen 4 planeras för två nya punkthus intill Finlandsparken. Husen placeras i huvudsak på parkeringsytan som finns här idag och på mark som är delvis underbyggd med garage. Ingen skyddsvärd ek kommer behöva avverkas och ett skyddsavstånd om 15 meter hålls till de skyddsvärda jätteekarna intill parkeringsytan. Preliminärt bedöms att två till tre lönnar kommer behöva avverkas, i övrigt är det bara en öppen gräsyta inom område med högt naturvärde som påverkas.

I kvarteret Bremen kommer ett punkthus byggas nära ekbrynet i släppet som nu finns mellan Finlandsparken och Tegeluddsvägen. Med släpp avses den öppna ytan mellan Finlandsparken i öster och den närmsta byggnaden väster om Finlandsparken. Ytterligare ett punkthus placeras i det befintliga släppet mot Tegeluddsvägen. Det blir en negativ påverkan genom att ett tidigare släpp som underlättat spridning till och från ekbiotopen täpps till med bebyggelse. Det är å andra sidan positivt att det i anslutning till ekområdet i öster planteras cirka 10 nya träd mellan husen och skogen på en tidigare öppen hårdgjord yta. Detta bidrar till att ekbiotopen på sikt utökas i sin areal. För att ekefterträdarna som växer intill befintliga punkthus söder om Tegeluddsvägen (orangea cirkel) långsiktigt ska kunna etablera höga naturvärden och kunna utgöra en viktig del i eksambandet mellan Finlandsparken och Nationalstadsparken rekommenderas att ekarna friställs. Marken de står på tillhör dock inte Stockholms stad, utan en bostadsrättsförening, men åtgärden bedöms som viktig.

De två nya punkthusen inom Bremen 4 intill Finlandsparken innebär att de ekar som står närmast husen får sämre solförhållanden jämfört med idag. En solstudie har tagits fram. Denna visar att träden som ligger intill de nya punkthusen kommer skuggas en del av dagen under både vår (mars) och höst (september). Bilderna nedan illustrerar månaderna mars (överst), juni (mitten) och september (nederst) klockslagen 9, 12, 14 och 16 (längst till höger). Under sommarmånaderna får samtliga ekar rikligt med soltimmar. Vår och höst skuggas träden en del av dagen. Det är främst under morgon och fm som träden solexponeras. Yngre och växande ekar är helt beroende av solexponering. Äldre ekar likt dem som står närmast husen i Finlandsparken har inte samma krav på solexponering så länge de ändå står fritt (dvs. friväxande) men mossor och lavar, vedlevande insekter och själva mulmprocessen gynnas av solljus. Det är positivt att ekarna får fortsatt rikligt med soltimmar under sommarmånaderna.

Figuren visar resultatet av solstudien för Bremen 4 där raden överst är mars, mitten är juni och nedersta raden är september. Klockslagen som visas från vänster till höger är; kl 9, kl 12, kl 16. Källa: Gatun arkitekter.

5 Samlad bedömning

5.1 Påverkan på naturvärden och övergripande ädellövskogssamband (ek)

Med stöd i framtagna konnektivitetsanalys (se bilaga 1) görs bedömningen att de övergripande ädelskogssambanden mellan norra och södra Djurgården verkar förbli oförändrade för detaljplanen, med ett fortsatt svagt och känsligt samband mellan norra och södra Djurgården.

På en mer lokal nivå inom detaljplanen sker viss försämring i spridningsstråk inom två områden, dels öster i kvarteret Bremen vid Finlandsparken dels i väster vid Handelsbanken söder om Tegelbruksvägen där dagens släpp mellan husen smalnas av jämfört med idag. Samtidigt kommer inga befintliga ekar avverkas och det sker en viss lokal förstärkning genom plantering av olika trädslag av lövträd samt kring befintliga gamla ekar även några ekar. På längre sikt, 100 år, kommer dessa nya ekar få ekologisk funktion som livsmiljö för ekinsekter.

I kvarteret Bremen kommer ett punkthus byggas nära ekbrynet, i släppet som nu finns mellan Finlandsparken och Tegeluddsvägen. Med släpp avses den öppna ytan mellan Finlandsparken i öster och den närmsta byggnaden väster om Finlandsparken. Ytterligare ett punkthus placeras i det befintliga släppet mot Tegeluddsvägen. Det blir en negativ påverkan genom att ett tidigare släpp som underlättat spridning till och från ekbiotopen täpps till med bebyggelse. Det är å andra sidan positivt att det i anslutning till ekområdet i öster planteras cirka 10 nya träd mellan husen och skogen på en tidigare öppen hårdgjord yta.

Detta bidrar till att ekbiotopen på sikt utökas i sin areal. Nya gatuträd planteras i form av ännu fler träd i den redan trädklädda Tegeluddsvägen. Trädklädda ledlinjer i det urbana landskapet förstärks i och med planteringar på Tegeluddsvägen, vilket torde vara positivt för spridning av vedlevande insekter (och andra arter).

Inom Smedsbacken 25 vid Handelsbanken kommer de nya byggnaderna att medföra en minskning av det släpp som idag finns mellan de gamla ekarna vid Handelsbanken och den nordöstvända skogsslänten. Några träd (dock ej ekar) kommer sannolikt behöva avverkas. Nya ekar ska planteras i anslutning till de gamla ekarna i syfte att utöka och förstärka den ekbiotopen. Dessutom ska andra lövträd planteras kring byggnaderna samt på bjälklag även i det smala utrymmer mellan de två sydliga huskropparna.

Det kommer ta många decennier innan de blir gamla träd med ekologisk funktion som utökar och stärker ekområdet, men det är definitivt ett positivt bidrag till eksambandet. För att motverka tidsglappet rekommenderas att i och kring ekhabitatet anlägga veddepåer och mulmholkar. De unga ekarna utgör under sin uppväxt ett positivt inslag som spridningsstråk och leder fram till ekhabitat med gamla ekar. De övriga lövträden bidrar till viss del också positivt till spridningsfunktioner i landskapet. De nya träden och vegetation kompenserar i viss mån den negativa påverkan av nämnda nya byggnader.

I takt med att bebyggelse och mänsklig aktivitet kryper närmare naturen uppstår ofta en mänsklig rädsla för att döda träd eller grenar ska riskera att falla ner på människor, bilar, hustak och liknande, vilket alltför ofta leder till att hela träd fälls eller att döda grenar beskärs alltför hårt. Träden förlorar därmed sina chanser att få åldras naturligt, med negativa konsekvenser på de arter som är knutna till trädmiljöerna. Till viss del kan sådan negativ påverkan motverkas genom att veden sparas i så kallade faunadepåer, men det är ofrånkomligen så att ett nedsågat träd innebär en bruten kontinuitet. Både beträffande Finlandsparkens mer vildvuxna del i närheten av de nya punkthusen inom Bremen 4 och i skogsområdet söder om Smedsbacken 25, tillåts idag att döda träd och grenar ligger kvar. Det är viktigt att detta tillåts även i framtiden.

Med planförslaget föreslås som tidigare nämnts också en hel del åtgärder för att stärka upp de ekologiska värdena i området. Bland annat planeras för nyplantering av ekar inom Smedsbacken 25 och Bremen 4 intill Finlandsparken, flera av husen förses med tjockare biotoptak med blommande växter och buskar för att gynna pollinatörer samt att nya bärande träd och buskar tillskapas på terrasser, gårdar och förgårdsmark, se figur nedan. Eventuell möjlighet till flytt av träd som tas ned kommer också att undersökas vidare inom ramen för planarbetet.

5.2 Påverkan på Nationalstadsparken

Om man lyfter blicken och betraktar trädmiljöerna inom planområdet utifrån ett större perspektiv blir det uppenbart att de även är viktiga för konnektiviteten på landskapsskala. Ekmiljöerna i Nationalstadsparken på norra och södra Djurgården hör till de finaste i landet, men förutsättningarna för spridning mellan dessa två områden har i flera landskapsekologiska analyser visat sig vara relativt svaga (Calluna 2021). Detta har främst antagits

bero på att området mellan norra och södra Djurgården innehåller många spridningsbarriärer såsom hårdgjorda ytor och höga byggnader. Många av insekterna som är knutna till de gamla träden är generellt beroende av en god konnektivitet av lämpliga substrat i det närmast omgivande landskapet för att överleva på sikt. Detta gäller inte minst för de arter som är knutna till träd i de senare successionsstadierna, vilka på goda grunder kan antas sprida sig endast kortare avstånd (Calluna 2021).

Eftersom ekmiljöerna i Finlandsparken och i övriga planområdet är belägna inom detta svaga stråk är det därför mycket viktigt att dessa bevaras och inte fragmenteras (dvs försämras) ytterligare. Detaljplanen innebär förtätning på redan ianspråktagen mark. Inga ekbestånd försvinner och spridnings-sambanden inom området och till andra näraliggande ekbestånd bedöms bevaras om än lokalt försvagas något till följd av att nya huskroppar planeras i ett idag något öppnare stads- och landskapsrum.

Detaljplanen bedöms sammantaget inte skada Nationalstadsparkens naturmiljöer genom förlust av värdefulla naturmiljöer, träd eller isolering av ekbestånd. Sambanden inom planområdet försvagas en aning till följd av de två nya punkthus som planeras intill Finlandsparken och som sluter det öppna sambandet mellan ekbestånden något. Den största risken för Nationalstadsparkens ekbestånd och spridningszonen som planområdet ingår i är dock att kontinuiteten mellan ekbestånden påverkas av ett generationsglapp. Inom planområdet finns bara gamla bestånd i Finlandsparken. I övriga delar växer främst yngre och medelålders ekar.

5.3 Påverkan avseende artskydd

Inga hålträd eller särskilt skyddsvärda träd kommer att tas ned eller påverkas i övrigt. Inom skogsområdet söder om Smedsbacken 25 tas ett till tre blommande träd ned, utöver lite buskar som växer på underbyggd mark inom fastigheten. I denna del av området är både markskiktet och trädskiktet artrikt och rikligt med blommande och bärande träd återfinns där. Att enstaka träd avverkas här bedöms inte innebära någon märkbar skillnad för fågellivet.

Fåglar, insekter och fladdermöss som är beroende av floran och fauna i området påverkas inte direkt av ny bebyggelse eftersom en liten andel naturmark påverkas fysiskt. Inom området bedöms häckningsmöjligheter, liksom födosök, vara fortsatt goda. De skyddsvärda ekarna med håligheter och rikligt med död ved kommer bevaras. Dessa kommer fortsatt fungera som boplatser och vara betydelsefulla för både fladdermöss och fåglar. Indirekt kan den nya bebyggelsen påverka faunan genom att den kryper närmare inpå och kan påverka eventuella ljud- och ljuskänsliga arter. Naturmiljöerna är dock redan idag delvis upplysta och påverkade av mänskliga aktiviteter.

De fladdermusarter som konstaterats uppehålla sig i inventeringsområdet – nordfladdermus (NT) dvärgpipistrell och större brunfladdermus är alla fridlysta vilket gör det viktigt att visa att de planerade insatserna inte påverkar deras bevarandestatus negativt.

Lövrika trädkronor, ört- och buskrika partier, trädstammar med hål och skrymslen, död ved samt byggnader med eventuella skrymslen för dagvila,

kolonier och vinterviste är de viktigaste förutsättningarna som planområdet erbjuder fladdermössen. Genom att alla skyddsvärda träd sparas och att endast ett begränsat antal träd tas i anspråk för ny bebyggelse och för arbetet under byggprocessen kan negativ påverkan på fladdermuspopulationen sannolikt undvikas. Genom att dessutom sätta upp ett antal fladdermusholkar och att undvika ljusföroreningar i de trädklädda delarna bör bevarandestatusen för den lokala populationen fladdermöss inte försämrats.

Vid ett eventuellt genomförande av detaljplanen bedöms de 19 häckande fågelarterna även fortsättningsvis kunna finna lämpliga boplatser i inventeringsområdet under förutsättning att naturen i Finlandsparken och lövskogen söder om Handelsbankens kontorsbyggnad lämnas i det närmaste intakta. Samtliga arter som noterats i inventeringen förekommer även i eller i anslutning till den angränsande nationalstadsparken och därmed bedöms deras bevarandestatus på lokal nivå bibehållas. Bedömningen är därmed att inventeringsområdet inte är avgörande för de iakttagna arternas bevarandestatus. Det är dock viktigt att genomföra all störande verksamhet under perioden augusti – april så att inte häckningar äventyras, att bon inte förstörs och att fågelungar inte dör. Förbud enligt Artskyddsförordningen bedöms inte bli aktuellt för detaljplanen.

Med planförslaget föreslås också en hel del åtgärder för att stärka upp de ekologiska värdena i området. Bland annat planeras för nyplantering av ekar inom Smedsbacken 25 och Bremen 4 vid Finlandsparken, flera av husen förses med biotoptak med blommande växter och buskar för att gynna pollinatörer och fåglar samt att nya bärande träd och buskar tillskapas på terrasser, gårdar och förgårdsmark. Detta bedöms vara positivt för fågellivet i området.

6 Förslag till stärkande åtgärder

Nedan förslag till förstärkande åtgärder syftar till att långsiktigt höja områdets ekologiska värden och samband.

- Genomför kraftfulla insatser med placering av mulmholkar och veddepåer i Finlandsparken.
- Sätt upp några fladdermusholkar som komplettering till hålträden i skogsområdet inom Smedsbacken.
- Utför trädvård av gamla ekar och andra gamla träd. Med trädvård avses åtgärder som gynnar biologisk mångfald. Undvik att gamla ekar eller efterträdare blir riskträd. Utför skötsel som medför solbelysning för ekar där detta bedöms gynna insektsfaunan. Ta fram en trädvårdsplan som säkrar att unga och medelåldersekar finns i tillräcklig mängd och får förutsättningar att utvecklas till arvtagare till de riktigt gamla ekarna.

7 Referenser

Adoxa 2022, NVI för Tegeluddsvägen och Finnlandsparken

Adoxa 2023, Häckfågelinventering för Tegeluddsvägen och Finnlandsparken

Calluna 2021, Konnektivitetsanalys för Hjorthagskransen.

Calluna 2023, PM ädellövsskogssamband Tegeluddsvägen
(konnektivitetsanalys för detaljplanen)

Stockholms stad 2007, Stockholms ekhabitat inkl. kartmaterial.

Stockholms stad och Ekologigruppen, 2007, Stockholms unika ekmiljöer,
rapport.

Gatun 20221021, Sk63 Solstudie Finlandsparken.

Skiss och kartunderlag från WestnerElsner, Gatun arkitekter och Urbio.